

VÖRÅ

Arkeologisk inventering av generalplaneområdet Kalapääträsket 2026

Joel Karhapää och Jesse Keskinen

Beställare: Vörå kommun

Innehåll

Basinformation	2
Översiktskarta	3
Inventering	4
Källor	5
Fotografier över området	6
Objektsbeskrivning	8
VÖRÅ MINÖRIN	8

Omslagsbild: Västra sluttningen av Jättrösberget, planområdets nordöstra hörn, fotograferad mot öster.
På bilden Jesse Keskinen.

Basinformation

Område: Planområdet Kalapääträsket i Vörå omfattar ca 210 ha på fastlandet. Vattenområdena inventerades inte.

Syfte: Att ta reda på om det finns fornlämningar eller andra arkeologiska skyddsobjekt inom utredningsområdet.

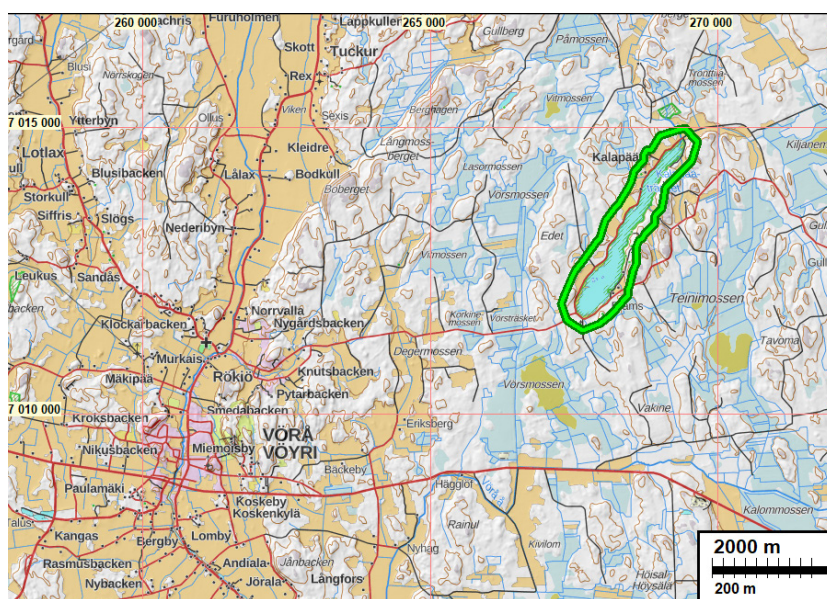
Terrängarbete: 14 – 15.4.2026 och 8.6.2026

Beställare: Vörå kommun

Upprättat av: Joel Karhapää och Jesse Keskinen, beredning: Taika-Tuuli Kaivo

Resultat: Före inventeringen kände man inte till några arkeologiska objekt i området. Vid inventeringen dokumenterades en stenkonstruktion (Vörå Minörin), som dock inte är ett arkeologiskt skyddsobjekt (den har statusen som ett "övrigt objekt"). Det finns således inga arkeologiska skyddsobjekt inom Kalapääträskets planområde.

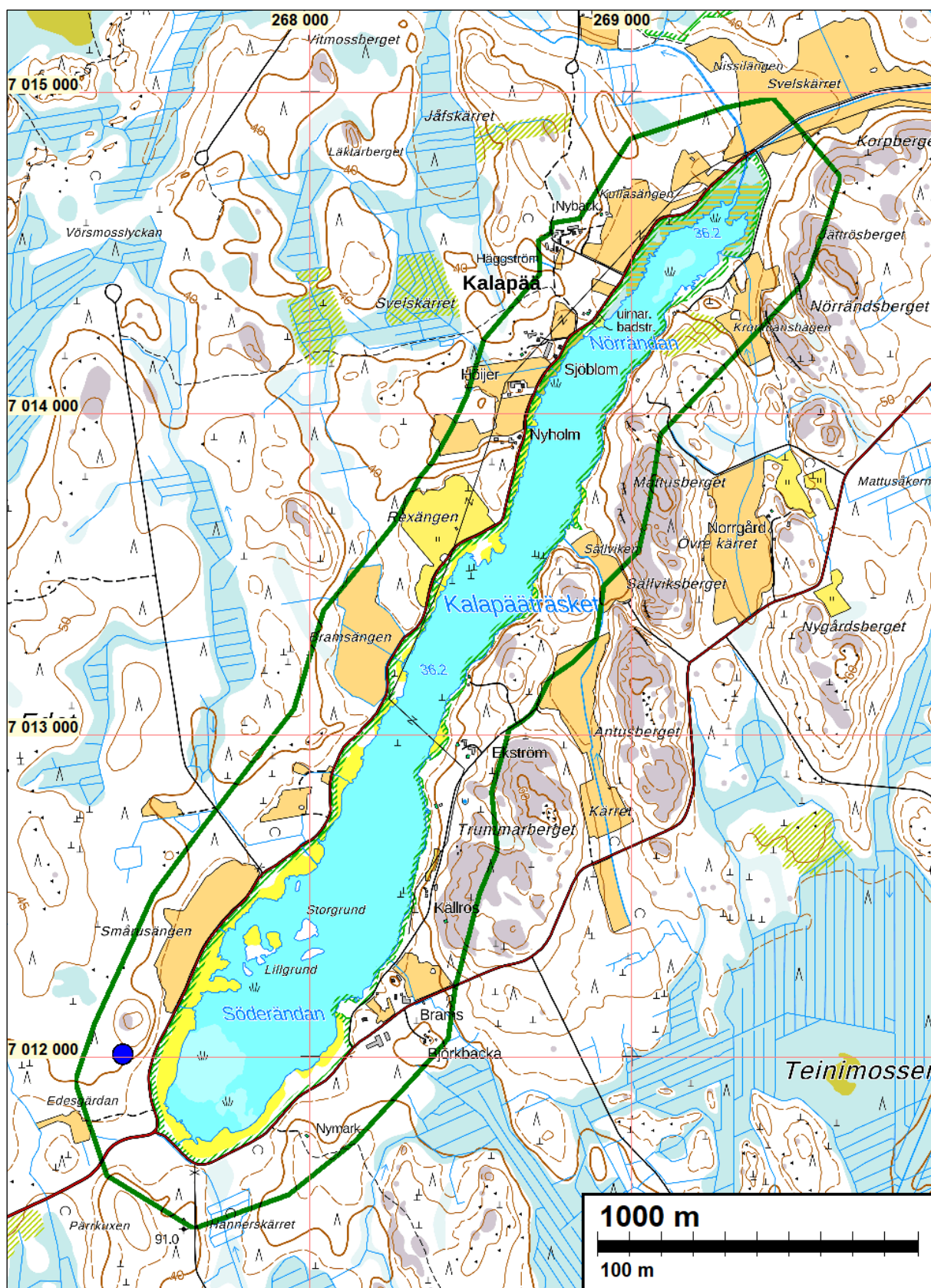
Koordinaterna är i koordinatsystemet ETRS-TM35FIN, om inget annat anges. Terräng- och baskartorna har tagits från Lantmäteriverkets terrängdatabas 6/2026. Kartorna och flygbilderna är i nämnda koordinat i nord-sydlig riktning = norr är uppe på kartan. Fornlämningsregistret har granskats 6/2026. Fotografierna har inte sparats i något officiellt arkiv och har ingen samlingsbeteckning. Fotografierna och det övriga materialet samt rapportens masterdokument är digitala och förvaras på Mikrolitti Oy:s server och dess säkerhetskopior (fysiskt i Finland, på olika platser).

Det inventerade områdets gräns visas med grönt.

Översiktskarta

Det inventerade områdets gräns visas med grönt. Den blå punkten är stenkonstruktionen Vörå Minörin, som har statusen som "övrigt objekt".

Inventering

En generalplan ska utarbetas för området vid Kalapääträsket i Vörå. Vörå kommun beställde inventeringen av Mikrolitti Oy via Ramboll Finland Oy. Joel Karhapää och Jesse Keskinen utförde fältarbetet i anslutning till inventeringen 14–15.4.2026 och 8.6.2026 under goda arbetsförhållanden.

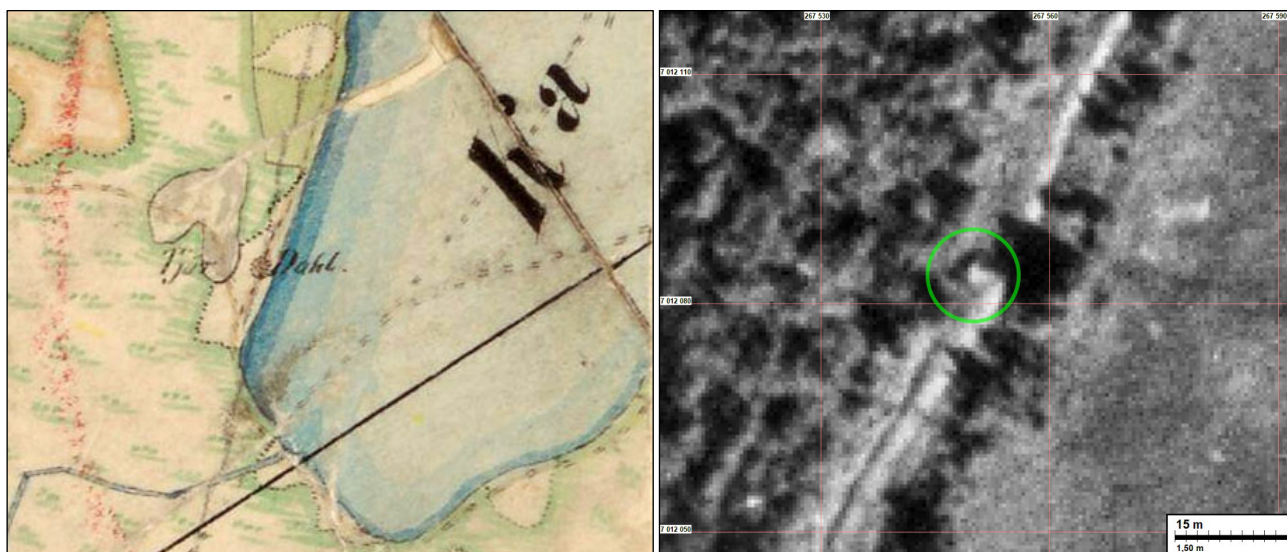
Kalapääträskets planområde är ca 210 ha stort och består av strandområden som sträcker sig ca 200–300 meter mot fastlandet från vattenlinjen.

Det inventerade området omfattar Kalapääträskets generalplaneområde. Före inventeringen kände man inte till några arkeologiska objekt i området. Det inventerade området har ingått i tidigare inventeringar på kommunnivå i Vörå: Anja Torvinens inventering av förhistoriska fornlämningar från 1976 och Hannu Kotivuoris inventering av fornlämningar i Östra Vörå från 1985 och kompletteringen av den från 1986. Dessutom täcker Ari Siiriäinens granskning av fasta fornlämningar från 1966 (*Tarkastuskäyntejä Vöyrin kiinteillä muinaisjäännöksillä v. 1966*) den tidens Vörå kommun, i vilken även inventeringsområdet ingår. Det finns ingen information om i vilken utsträckning man under nämnda inventeringar rörde sig inom det nu aktuella området.

Kalapääträskets planområde ligger i huvudsak på en höjd av 36–50 meter. Forntida Östersjön låg på en höjd av 50 m för omkring 5 000 år sedan och Kalapääträsket avsnördes från havet för ca 4 000 år sedan. Således har det i området kring Kalapääträsket kunnat finnas bosättning med anknytning till havsstranden i slutet av neolitiska stenåldern. I närheten av Kalapääträsket känner man till ett flertal stenrösen från bronsåldern. De ligger på 35–40 meters höjd. Det finns inga kända arkeologiska objekt från järnåldern vid eller i närheten av Kalapääträsket.

Markerna i det inventerade området har hört till Rökiö by i Vörå socken.

Under beredningsfasen granskades gamla kartor över det inventerade området: storskifteskartan över Rökiö från 1785, Vörå sockenkarta från 1845 i Vörå och gamla grundkartor. På storskifteskartan över Rökiö från 1785 och på sockenkartan från 1845 visas en "Tjär Dahl" på Kalapääträskets sydvästra strand. Enligt det laserskannade materialet och fältarbetet är denna tjärdal helt förstörd. Tjärdalen kan synas på 1945 års flygbild (se nedan). Tjärdalen som eventuellt syns på flygbilden har senare blivit under en väg. Det område där tjärdalen hade markerats på kartan undersöktes mycket noggrant vid fältarbetet. Inga andra arkeologiskt eventuellt betydande beteckningar upptäcktes på kartorna.

Till vänster: Utdrag ur Vörå sockenkarta från 1845 (utan införda uppdateringar). På kartan står det "Tjär Dahl" vid dagens Rökiövägen. Till höger: Flygbild från 1945 där den potentiella tjärdalen syns intill gamla vägen.

Vid beredningen granskades olika visualiseringar av höjdmodeller baserade på Lantmäteriverkets Lidar-material 5 p (laz), där man sökte arkeologiskt potentiellt intressanta fenomen. Vid visualiseringen av höjdmodellerna upptäcktes inget arkeologiskt intressant.

Fältarbetet utfördes under goda förhållanden med hänsyn till undersökningen. Inventeringsområdet besiktades okulärt så att man promenerade stickprovsmässigt i terrängen samt gjorde sporadiska provstick med spade på ställen där man med hänsyn till topografin och marken bedömde att det skulle kunna finnas underjordiska arkeologiska objekt, t.ex. stenåldersbostäder.

Kalapääträskets planområde består av åkrar på flacka områden i omgivningen kring träsket. Åkermarkerna var inte plöjda, så ytplockning kunde göras endast på några få ställen där man kunde se genom fjolårets stubb. Ovanför åkrarna och i skogsområdena är marken stenbunden eller finkornig morän. På östra sidan av Kalapääträsket finns det flera klippor som omges av hållmark eller morän. I skogarna på västra och södra sidan är marken i huvudsak hållmark eller morän.

Resultatet av inventeringen:

Före inventeringen kände man inte till några arkeologiska objekt i området. Vid inventeringen identifierades ett objekt av typen "övrigt objekt" (inte skyddsobjekt), stenkonstruktionen Vörå Minör. Det finns således inga arkeologiska skyddsobjekt inom Kalapääträskets planområde.

11.6.2026

Joel Karhapää och Jesse Keskinen

Källor

- Kotivuori, H. 1985. Vöyrin lisäinventointi – Itä-Vöyri 1985.
 Kotivuori, H. 1987. Vöyrin lisäinventointi 1986.
 Nygård, B. och Herrgård, M. 1997. Ingen vet vem Minörin var, men berättelsen från Lövdalsbacken är skriven i hans stenmurar. Vasabladet, 7.6.1997, s. 13.
 Grundkarta. 1333 09: 1970 och 1983, 1333 12: 1969 och 1985, 1334 10: 1972 och 1989. Lantmäteriverket.
 Siiriäinen, A. 1967. Tarkastuskäyntejä Vöyrin kiinteillä muinaisjäänöksillä v. 1966.
 Torvinen, A. 1977. Vöyrin inventointi – luettelo vuodelta 1976. Museiverket.
 Vörå sockenkarta. 1845. 1333 09 och 12, 1334 10. Lantmäteriverket.
 Westermarck, P. 1785. Charta Öfver Rökiö Bys Samt Röukas, Auras, Kompsa, Haapaholm, Luopacangas och Lillbacka enstaka Hemmanens Ägor och samfällige skog, jemte Mäkipää Bys Särskild samfällighet uti Skogsägorne med Rökiö samfälligheten: Belägen i Wöro Sokn, Korsholms Medlersta Härad Och Wasa Län. Lantmäteriverket.

Fotografier över området

Till vänster: Åkerområdet Kronmanshagen i planområdets nordöstra hörn, fotograferad mot öster.

Till höger: Skog på södra sidan av Bramsängen, väster om Kalapääträsket, fotograferad mot sydväst.

Till vänster: Smårusängen på västra sidan av Kalapääträsket, fotograferad från nordöstra sidan mot sydväst.

Till höger: Kalapääträsket fotograferat från nordöstra Edesgårdan mot öster.

Till vänster: Skogen vid Kalapääträskets södra spets fotograferad mot söder.

Till höger: Södra delen av det inventerade området fotograferad från västra Nymark mot öster.

Till vänster: Södra delen av det inventerade området, åker och skog i nordöstra fotograferat mot nordost.

Till höger: Trummarberget, som ligger öster om Kalapääträsket, fotograferat från vägen på dess västra sida mot söder.

Till vänster: Kalapääträsket fotograferat mot sydväst från västra sidan av Trummarberget.

Till höger: Norra sidan av Mattusberget fotograferad mot väster.

Till vänster: Norra spetsen av det inventerade området fotograferad mot söder.

Till höger: Hällmarksskog på sydvästra delen av Nyholm, som ligger väster om Kalapääträsket.

Till vänster: Mattusberget fotograferat från det inventerade områdets gräns mot norr.

Till höger: Kalapääträsket fotograferat från västra sidan av Mattusberget mot sydväst.

Objektsbeskrivning

VÖRÅ MINÖRIN

Kod i fl-reg: nytt objekt

Status: övrigt objekt

Datering: historisk

Typ: stenkonstruktion

Koordinater: N 7012007 E 267420

Undersökningar:

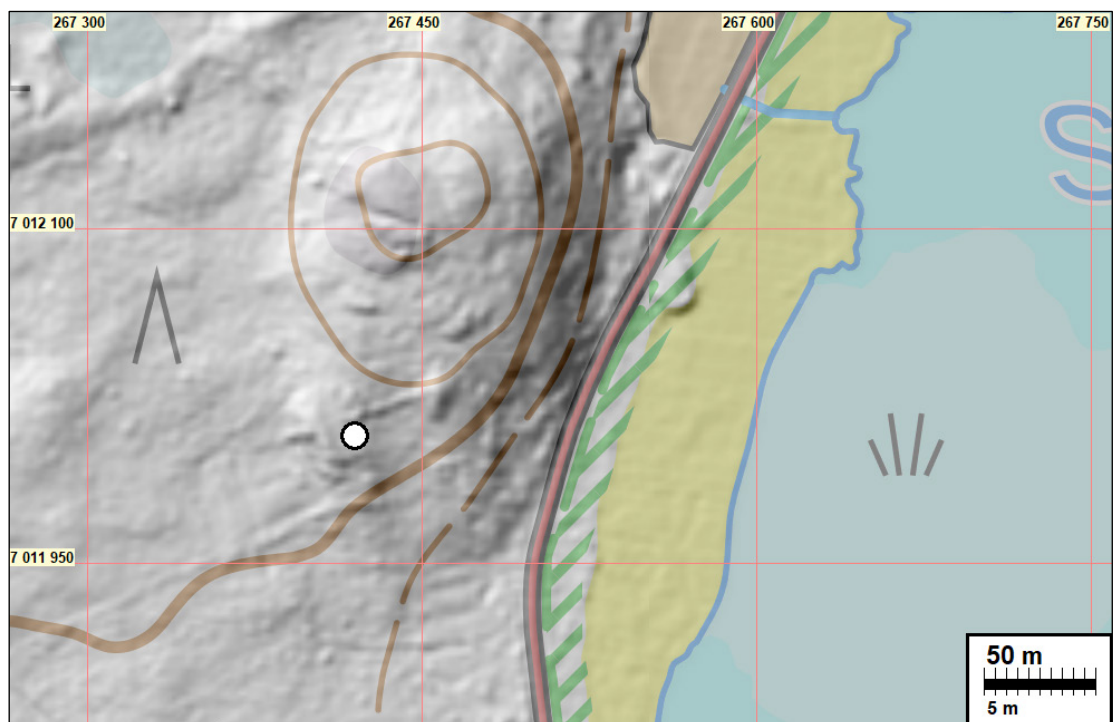
Karhapää och Keskinen, inventering 2026

Läge: Platsen ligger 6,3 km från Vörå kyrka mot öster.

Anmärkning: I området finns hundratals meter av murar och andra konstruktioner som staplats av stenar i området. Stenmurarnas placering och sättet att anlägga dem tyder inte på att de fungerat som försvarskonstruktion, gräns eller stängsel. Objektet ligger på en sluttning där marken består av stenig finkornig morän och berg. Enligt sägen byggde den excentriske "Minör", som på 1850-talet tjänade som militäringenjör, av okänd anledning muren efter sin tjänstgöring, uppenbarligen i slutet av 1800-talet (se Vasabladet 7.6.1997, s. 13).

Stenkonstruktioner i området.

Vörå Minörin, som klassificeras som "övrigt objekt", visas med vitt. Konstruktionerna framträder med hjälp av terrängskuggningen på kartan.

Stenkonstruktioner i området.

Bilaga till rapporten: Arkeologisk inventering i Kalapääträskets planområde i Vörå 2026

Områden som gåtts igenom (granskats) i terrängen

Med blått visas de områden som kan tolkas som genomgångna, dvs. granskade på ort och ställe i terrängen.

Hela området har granskats med hjälp av laserskannat material, terrängkartor och flygbilder. Utöver de kända objekten har man i terrängen även gått igenom de objekt och områden där det har bedömts att något arkeologiskt intressant kan förekomma samt terrängen på väg till sådana objekt och vid letandet efter sådan terräng.

